

1 /00:00:00 – 01:21:00/

2 **Narator:** Jugoslovenska narodna armija sačinjavala je, uz Tita i partiju, treći stub
3 socijalističke Jugoslavije. Kao vojska svih njenih naroda i narodnosti,
4 smatrana je za glavnog čuvara jedinstva države i njenog društvenog uređenja.
5 Sistemski zaštićena od svake javne kontrole i reagujući na kritike ideološkom
6 isključivošću, JNA je dočekala kraj hladnog rata i pad Berlinskog zida.
7 Vrhovnog komandanta oružanih snaga sačinjavalo je osmočlano
8 Predsedništvo, a Savezni sekretarijat za narodnu odbranu i Generalštab, Štab
9 vrhovne komande na čijem je čelu Ministar odbrane. Od '89, to je general
10 armije Veljko KADIJEVIĆ. Načelnik Generalštaba od '89. bio je general
11 pukovnik Blagoje ADŽIĆ. Raspoređena u četiri vojno-teritorijalne celine,
12 JNA je '90. godine imala 11.400 regruta i 78.660 starešina. Raspolaze sa
13 1.850 tenkova, 2.000 artiljerijskih oruđa većeg kalibra, 426 aviona i 119
14 plovila. O JNA se govori i piše kao o četvrtoj vojnoj sili u Evropi.

15

16 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Jugoslovenska narodna armija nije bila četvrta armija u
17 Evropi, ni po veličini, ni po broju naoružanja koje određuje njenu udarnu moć,
18 ni po ukupnom učinku koji je mogla da ostvari kao oružana sila.

19

20 **General pukovnik Života PANIĆ:** Po meni ona je bila jedna treća armija u Evropi, i
21 po broječnosti, i po obučenosti i po spremnosti da brani zemlju.

22

23 **Miroslav LAZANSKI:** T-55 tenk je već tad bio zastareo, MIG-ovi 21 su već tad bili
24 zastareli. Međutim, dobro, za tu vrstu intervencije koju je ona radila i to je
25 bilo presofisticirano.

26

27 **Narator:** Politički položaj JNA poredi se sa 9. federalnom jedinicom.

28

29 **Miroslav HADŽIĆ:** Preko njenog ekonomskog snabdevanja na vojno-
30 poljoprivrednim gazdinstvima, preko vojnih odmarališta, vojno-zdravstvenih
31 ustanova, vojno-trgovinskih ustanova, čitav znači malte-ne krug je zatvaran i
32 vojska je postojala kao zasebna organizacija unutar države i ti su interesi
33 uticali na ljude.

34

1 **Narator:** Krajem '80-ih, Srbija dobija nacionalnog lidera, Slobodana MILOŠEVIĆA.
2 Nošen srpskim populizmom i nacionalizmom, MILOŠEVIĆ zagovara iznad
3 svega jaku Srbiju. Ostale republike sa sve većim nepoverenjem gledaju na
4 Beograd.

5
6 **Slobodan MILOŠEVIĆ:** Ne čujem dobro. Ne čujem dobro. Želim da vam
7 odgovorim na ovo što tražite. Uskoro će biti objavljena sva imena.

8
9 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** On je bio otprilike u vojsci definisan kao
10 velika nacionalistička opasnost.

11
12 **General pukovnik Stevan MIRKOVIĆ:** Za mene je postojalo šest Slobodana
13 MILOŠEVIĆA, jer je bilo šest republika.

14
15 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Kod nekih oficira Slobodan MILOŠEVIĆ
16 je postao vrlo popularan. Smatralo se da je to upravo čovek koji će konačno
17 uspeti da iz onoga što je srpski faktor, srpski vojnički faktor na Balkanu izvući
18 ono najviše.

19
20 **Narator:** Započevši svoj politički uspon obećanjem brzog rešenja kosovske krize,
21 MILOŠEVIĆ je '89. bio prinuđen da zavede vanredne mere u pokrajini.
22 Nakon izvesnog kolebanja JNA asistira Policiji u slamanju masovnih
23 albanskih demonstracija.

24
25 **General pukovnik Stevan MIRKOVIĆ:** U to vreme su na prvom mestu albanski
26 nacionalizam, slovenački i hrvatski. Pa onda srpski.

27
28 **Narator:** Savez komunista Jugoslavije cepa se po nacionalnim i republičkim
29 šavovima. Na 14. kongresu '90. godine, sistematski preglasavana, delegacija
30 Slovenije napušta zasedanje. Kongres ostaje nezavršen, iako MILOŠEVIĆ
31 zahteva da se rad odmah nastavi. Po istom pitanju podelili su se i generali.

32

1 **General pukovnik Stevan MIRKOVIĆ:** Nas nekoliko je bilo, ja se sećam, i ADŽIĆ
2 je bio, general ADŽIĆ je bio da se odma nastavi. Dok, recimo, najveći deo,
3 među kojima je i KADIJEVIĆ i ostali, su bili da se taj kongres prekine, pa da
4 se onda nastavi.

5

6 **Narator:** U višestranačkom sistemu, general KADIJEVIĆ nije video budućnost.

7

8 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Sećam se pouzdano da je on u jednom svom govoru
9 pošto je redigovao naše predloge napisao: "Savez komunista Jugoslavije neće
10 nikada iz JNA". Tačka. "Nikada". Tačka.

11

12 **Narator:** Posle pobeđe na višestranačkim izborima u Sloveniji i Hrvatskoj '90.

13 DEMOS i Hrvatska demokratska zajednica nisu krili da budućnost više ne
14 vide u Jugoslaviji. Krajem maja '90-e, JNA razoružava Teritorijalu odbranu
15 Hrvatske i delimično Teritorijalnu odbranu Slovenije. Vojni vrh nove vlasti u
16 Ljubljani i Zagrebu doživljava ne samo kao separatiste već i kao desničarsku
17 opasnost.

18

19 **Milan BABIĆ:** I naše opredeljenje za ostanak jugoslovenske federacije je tražilo
20 savezništvo sa drugim snagama na prostoru bivše Jugoslavije koje su se
21 zalagale za jugoslovensku federaciju.

22

23 **Narator:** Serijom mitinga leta '90-e Srpska demokratska stranka je objedinila opštine
24 sa srpskom većinom u Hrvatskoj. Sabor u kom dominira HDZ donosi izmene
25 ustava po kojima su Srbi prestali da budu konstitutivni narod u Hrvatskoj.

26

27 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Ti ljudi su, zbog veliko-srpskog
28 nacionalizma, isterali veliko-hrvatski nacionalizam, šetnja mošti cara Lazara
29 je isterala bana Jelačića na trg.

30

31 **Narator:** Oko Knina 17. avgusta '90. podižu se barikade, a policijska stanica odbija
32 poslušnost Zagrebu. Sa aerodroma u Lučkom poletela su tri helikoptera sa
33 hrvatskim specijalcima sa zadatkom da se obračunaju sa pobunjenicima.

1 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Upozorili smo ih: “Vratite se nazad.
2 Ukoliko to ne učinite, podičićemo lovačke avione.” I prolazak aviona na
3 daljini otprilike možda nekoliko stotina metara su oni očigledno uočili i oni su
4 se vratili nazad.

5
6 **Narator:** Razočaran pretvaranjem Saveza komunista Srbije u Socijalističku partiju,
7 vojni vrh inicira formiranje Saveza komunista pokreta za Jugoslaviju.

8
9 **General pukovnik Stevan MIRKOVIĆ:** Što govori da je Armija još uvek – to je
10 '90. godina – čvrsto na pozicijama Jugoslavije.

11
12 **Zoran ČIČAK:** S jedne strane je bila želja da se napravi, ovaj, neka vrsta kontra-teže
13 partiji Ante MARKOVIĆA i reformskih snaga na jednom jugoslovenskom
14 planu, s druge strane se tad ozbiljno razmišljalo i pripremalo, ovaj, za mogući
15 slučaj vojnog udara na prostoru SFRJ i neki politički *back-up* koji bi usledio.

16
17 **Narator:** U SKPJ vojni vrh uključuje celokupnu organizaciju Saveza komunista u
18 JNA.

19
20 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Počeo je strahovit pritisak na oficire i na
21 sve pripadnike Jugoslovenske narodne armije da se obavezno uključe u SK
22 pokret za Jugoslaviju. Čak je napisano neko naređenje da će svi oni koji to ne
23 urade da budu isterani iz vojske.

24
25 **Narator:** Pred prve višestranačke izbore u Srbiji '90-e, vojni vrh demonstrira
26 ideološko savezništvo sa MILOŠEVIĆEM. U intervjuu Miroslavu
27 LAZANSKOM, general KADIJEVIĆ iznosi ocene o jugoslovenskoj krizi,
28 identične onim srbijanskih zvaničnika.

29
30 **Miroslav LAZANSKI:** Pre toga ste imali paradu, odnosno imali ste vežbu
31 padobranske brigade u Nišu, negde u septembru, odnosno u oktobru mesecu
32 '90. godine kad je i praznik te padobranske brigade, zatim ste imali paradu
33 gardijske brigade na Banjici, i intervju KADIJEVIĆU, dakle došlo je kao treća

1 faza, zapravo stava Jugoslovenske narodne armije da se neće dozvoliti
2 građanski rat.

3

4 **Narator:** Ilustracija tog stava bilo je pokušaj aktivista SDS-a u Belom Manastiru da
5 lokalnom garnizonu čestitaju 22. decembar, Dan armije.

6

7 **Dr Vojislav VUKČEVIĆ:** Uglavnom, kako to već biva, dežurni vojnik ili podoficir
8 koji je sedeo na prijavnici je javio komandantu ili komandiru te, te kasarne da
9 su došli predstavnici Srpske demokratske stranke da čestitaju Dan armije. "I",
10 pitam ja, "šta i onda?" I onda je komandant rekao tom vojniku neka kaže da
11 vojska ne prima čestitke od četnika.

12

13 **Narator:** Vojni vrh 9. januara '91. informiše predsedništvo SFRJ o ilegalnom
14 naoružavanju Hrvatske i krajiških Srba. Doneta je naredba da se oružje u roku
15 od 10 dana mora predati najbližoj jedinici JNA.

16

17 **Miroslav LAZANSKI:** Od momenta kada je oružje počelo da ulazi u Hrvatsku, znači
18 masovno, preko *Videoton* firme iz Budimpešte, iz Madarske – to je negde
19 septembar, oktobar '90. godine – samo su dvojica članova Predsedništva
20 Jugoslavije od prvog trenutka bili obavešteni da oružje ulazi. To je bio
21 gospodin JOVIĆ iz Srbije i gospodin BUČIN, BUČAN iz Crne Gore.

22

23 **Narator:** Rok nije ispoštovan. Činilo se da je sukob hrvatskih vlasti i JNA neizbežan.
24 Oficiri su dopisom iz Uprave za moralno-politički rad informisani da je
25 socijalizam kao globalni proces nezaustavljiv. U pauzi sednice Predsedništva,
26 25. januara '91, RTS emituje tajne snimke Uprave bezbednosti gde hrvatski
27 Ministar odbrane, general Martin ŠPEGELJ, dogovara subverzivne akcije
28 prema JNA.

29

30 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Poslednja prilika da se energičnije vojnički deluje bila
31 je hapšenje ŠPEGELJA i otkrivanje one afere sa švercom naoružanja. Kada je,
32 su te šanse propuštene, onda sam bio uveren da se silom više ništa ne može
33 postići.

34

1 **Narator:** Kompromisom o demobilisanju hrvatske rezervne Policije i smanjenju
2 borbene gotovosti JNA, MILOŠEVIĆ nije zadovoljan. U Pakracu je srpska
3 Milicija, pod uticajem dela SDS-a, razoružala šesnaesticu hrvatskih kolega.

4

5 **Dr Vojislav VUKČEVIĆ:** Vrh Srpske demokratske stranke nije znao šta će se 2.
6 marta dogoditi u Pakracu. Počinjemo sednicu Izvršnog odbora negde oko 11
7 sati, 12, i tu odmah nakon sat vremena neko dolazi, za..., onako usplahiren, i
8 kaže kako je malopre na radiju čuo da se u Pakracu puca i da je poginulo 12
9 Srba.

10

11 **Narator:** Iako su u pucnjavi ranjena dva lica, beogradski režimski mediji izveštavaju
12 o desetinama srpskih žrtava. Sukob između pristiglih hrvatskih specijalaca i
13 krajiških milicionera prekinula je JNA postavivši svoju prvu tampon zonu.

14

15 **Narator:** Demonstracije od 9. marta '91. u organizaciji Srpskog pokreta obnove
16 duboko su uzdrmale MILOŠEVIĆEV režim. Nakon celodnevnog sukoba
17 demonstranata i policije, na beogradske ulice izlaze tenkove JNA.

18

19 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Reakcija vojske koja je učinjena preko
20 izlaženja tenkova je doživljena u samoj JNA kao jedan događaj koji je bio
21 možda nep... za koji smo mi bili, mi smo bili svi, prosto smo bili iznenađeni,
22 nismo mogli da verujemo da ćemo doživeti takvu jednu situaciju u kojoj ćemo
23 morati protiv sopstvenog naroda izaći.

24

25 **Narator:** Poljuljani MILOŠEVIĆEV režim prihvata zahtev vojnog vrha da
26 Predsedništvo kao vrhovna komanda zavede vanredno stanje na celoj teritoriji
27 SFRJ. Do odluke se nije moglo doći. Na sednici Predsedništva 12. marta,
28 generale su podržale Srbija sa pokrajinama i Crna Gora.

29

30 **Zoran ČIČAK:** Trebalo ja da stranka obezbedi civilnu upravu, znači da obezbedi
31 kadrovsku bazu za celu civilnu upravu, znači od Slovenije do Makedonije, i da
32 se podrži, ovaj, takva vrsta nekakve vojno-civilne vlade, koja bi bila, što bi se
33 reklo *in charge* nekih godinu-dve dana, i da se u međuvremenu pripreme

1 višestranački slobodni izbori, pri čemu bi nacionalne, odnosno nacionalističke
2 stranke bile zabranjene u međuvremenu.

3

4 **General pukovnik Života PANIĆ:** Plan je bio jedno, pripreme nisu bile nikakve. I
5 zato nije moglo ni da dođe do državnog udara.

6

7 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** U fazi jednog silovitog raspada države,
8 jedan udar ne bi bio dovoljan. Znači, tu je bilo neophodno izvesti bar osam
9 sukcesivnih udara u glavnim gradovima republika i pokrajina.

10

11 **Zoran ČIČAK:** Branko MAMULA je to jako podržavao. Branko MAMULA je onda
12 jednog dana otišao, znate, ovaj, do MILOŠEVIĆA i to mu saopštio, ovaj, što
13 je bilo, ovaj, potpuno pogrešno. Znače, ako ćete to raditi, onda mu nemojte ići
14 pa mu to saopštiti, nego mu saopštite kad uradite.

15

16 **Miroslav HADŽIĆ:** Mislim da je to, jedini primer u istoriji da onaj ko želi da izvrši
17 udar traži dozvolu od onoga koga prvog treba da smakne.

18

19 **Narator:** General KADIJEVIĆ je 13. marta tajno odleteo u Moskvu na susret sa
20 sovjetskim ministrom odbranom, maršalom Dimitrijem JAZOVIM.

21

22 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Ali znam da sam bio zadužen na neki
23 način da, ovaj, taj let obezbedim da bude zaista maksimalno inkognito
24 obavljen. Međutim nije moglo. Nakon dva-tri dana već se za to saznalo.

25

26 **Narator:** Prema zapisama Borisava JOVIĆA, po povratku KADIJEVIĆ kaže: "Idemo
27 na vojni udar. Nezavisno od toga da li će predsedništvo usvojiti predloženu
28 odluku". Sednica završava bez odluke. JOVIĆ daje ostavku. Puč lebdi u
29 vazduhu.

30

31 **Zoran ČIČAK:** Bili su izrađeni planovi za zauzimanje Zagreba, izolaciju hrvatskog
32 rukovodstva. Znači govorimo sve o prvoj polovini '91. godine. Međutim se
33 postavljalo pitanje oko odnosa prema rukovodstvu Srbije koje je od strane

1 vojnog vrha, čak i u velikoj meri KADIJEVIĆA lično, bilo već tih dana
2 označeno kao sukriovac.

3

4 **Miroslav HADŽIĆ:** Mislim da se radilo /reč nečujna/ s jedne strane o, o sticanju
5 alibija, o onome kao “eto, mi smo pokušali i to”. Jer u ozbiljnim vojskama,
6 kada vi pripremate državni udar, i kada i sakupite državne organe pa od njih
7 tražite dozvolu, u slučaju da vam ne daju, vi ih ne puštate napolje.

8

9 **General pukovnik Stevan MIRKOVIĆ:** Jeste, i mi smo jako bili razočarani, i mi
10 smo – to se može i naći u nekim našim zapisnicima verovatno – ovaj, izrazili
11 naše negodovanje, da tako..., jer nismo mogli drugo ništa, tom neodlučnošću
12 armije da to dovede do kraja. Ona je nas, u stvari, ostavila na cedilu.

13

14 **Narator:** Shvativši da vojni vrh i dalje računa na SFRJ, MILOŠEVIĆ menja
15 strategiju. U Karadordevu se, 25. marta '91. susreće sa Predsednikom
16 Hrvatske, Franjom TUĐMANOM. Mape podela i novih razgraničenja su
17 razmatrani.

18

19 **Milan BABIĆ:** Jednom prilikom, kada sam dolazio u Beograd tražeći podršku, nama,
20 a to je bilo u trenutku kada je i on bio uzdrman nakon 9. marta, tako da, da mu
21 je trebala tu saradnja sa nama, i javna i manifestna, u jednom trenutku
22 pokazao je mapu na kojoj su označene republike i pokrajine sa etničkom
23 strukturom. I odjednom, u jednom trenutku je uzeo palac pa je noktom od
24 palca osekao Bihać, rekao da će to dati TUĐMANU, da to treba TUĐMANU,
25 pa onda je potegao noktom od Benkovca preko Kistanja na Drniš, rekao da i
26 to Franji treba za nekakav put, i ja sam ostao ćuteći i više nisam verovao u
27 njegova obećanja, niti o JNA niti o ostanku u Jugoslaviji.

28

29 **Narator:** Etnička podela ipak je neizvodljiva bez prolivanja krvi. U puškaranju na
30 Plitvicama 31. marta '91. padaju prve žrtve ratova u bivšoj Jugoslaviji:
31 Krajiški milicioner Nikola VUKADINOVIĆ Baja i hrvatski policajac Josip
32 JOVIĆ. JNA ponovo prekida sukob i po drugi put postavlja tampon zonu.

33

1 **Kapetan Dragan VASILJKOVIĆ:** Ja sam stigao 4. aprila 1991. godine, i tek 28.
2 jula 1991. godine je prvi oficir stao javno na našu stranu. Mislim da je JNA
3 mnogo revnosnije radila svoj posao oko razgraničivanja nego što je to radio
4 UNPROFOR.

5
6 **Narator:** Eskalacija nasilja se nastavlja. Prilikom pokušaja hrvatske Policije da uđe u
7 Borovo Selo i oslobodi dvojicu kolega dolazi do najvećih sukoba do tada.

8
9 **Dr Vojislav VUKČEVIĆ:** Ti Srbi – kako su oni već ušli u Borovo Selo, pripremljeni
10 za njihov dolazak – otvaraju vatru, paljbu, pucaju iz ne znam ni ja kojih sve
11 oružja po njima, oni izlaze iz tog autobusa, pokušavaju da reaguju na to, beže
12 po njivama koje su zasijane pšenicom koja je tek u to vreme bila onako u
13 visini od desetak santimetara, 2. maj, možete zamisliti kako izgleda...

14
15 **Narator:** Okršaji u kojima je poginulo 12 a ranjeno 21 hrvatski policajac prekida
16 JNA. Odgovornost za srpske naoružane grupe prihvata Vojislav ŠEŠELJ.
17 Na drugoj strani, u Hrvatskoj je pokrenut talas anti-armijskih demonstracija
18 poput onih u Splitu i Osijeku. Planove za međusobni obračun prave i Hrvatska
19 i JNA. Od pripadnika policije i aktivista HDZ-a formiran je, 25. maja u
20 Zagrebu, Zbor narodne garde. Nakon niza odluka o osamostaljenju, Slovenija
21 26. juna '91. proglašava nezavisnost. Rad Predsedništva SFRJ blokiran je
22 odbijanjem Srbije i Crne Gore da se za predsedavajućeg izabere Stjepan
23 MESIĆ.

24
25 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Najvažnije je znati u vezi sa tim da je to išlo tako
26 daleko da je praktično naređenje za delovanje vojske Jugoslovenske narodne
27 armije u Sloveniji potpisao Ante MARKOVIĆ, a ne članovi tadašnjeg
28 kolektivnog vrhovnog komandanta, dakle predsedništva, u koje vojno
29 rukovodstvo više nije imalo poverenja.

30
31 **Narator:** Teritorijalna odbrana Slovenije zatvara osnovne putne pravce, a ka
32 graničnim prelazima, u pratnji carinika i saveznih policajaca, kreće 2000
33 pripadnika JNA.

34

1 **General pukovnik Života PANIĆ:** I sva operativna vojska koja je bila tada u tim
2 kasarnama, ona je krenula da štiti granicu, a nama nikakva opasnost nije
3 pretila spolja.
4

5 **Narator:** Iznenadenje pripadnika JNA da ih građani Slovenije tretiraju kao okupatore
6 nije bilo ništa prema onom koje je Borisav JOVIĆ pripremio vojnom vrhu 30.
7 juna. On, na zatvorenoj sednici Saveznog saveta za zaštitu ustavnog poretka,
8 saopštava generalima da Sloveniju zapravo treba kazniti isključenjem iz
9 Jugoslavije. Iznad Ljubljane, Teritorijalna odbrana ruši prvi helikopter JNA.
10

11 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Tada je zaista to prevršilo svaku meru
12 više nekakvih razgovora i upoz... znači prevazišli su se ti, ti mogući pogledi
13 na to da će se stvari rešavati mirnim putem i da možemo i dalje... Jer smo mi,
14 u međuvremenu smo mi telefonom razgovarali sa rukovodstvom, čak i sa
15 KUČANOM, zatim sa Janšom. U to vreme je inače general BAJIĆ bio
16 komandant Korpusa. I dobili smo naređenje Generalštaba da počnemo
17 dejstvovati po njihovim sistemima za, televizijskim tim predajnicima,
18 antenama, centrima za koje smo znali da postoje, bez ijednog dejstva po bilo
19 kom objektu u kome je bilo žive sile, u smislu ovaj nekog objekta, nekoga
20 ureda, ustanove, koji bi se nalazili u gradu.
21

22 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Malo toga je funkcionisalo, funkcionisalo
23 kako treba. I, niti komandovanje, niti, niti moral, niti snabdevanje jedinica...
24 Ja se dobro sećam kad je počelo, počela akcija u Sloveniji, da je, da je admiral
25 BROLET izašao u hodnik i pitao, pitao nekog od oficira koji je tamo šetao u
26 hodnicima zgrade B Generalštaba, da li je tačno da je neko – on je galamio,
27 čovek koji je inače vrlo smiren – galamio na sav glas, da li neko zna, i da
28 neko proveriti da li je tačno da je Jugoslovenska narodna armija bombardovala
29 Brnik. Ne znam, neki od potpukovnika je rekao: “Pa, ne znam ja, družo
30 admirale, otkud ja znam da li je...”. Kaže: “Hitno da proveriš”.
31

32 **Narator:** Javnost je šokirana ratom u Sloveniji. Niko ne razume rat za granice države
33 koja se već iznutra raspala. Mobilizacija doživljava potpuni slom. U Skupštinu

1 Srbije upadaju majke i zahtevaju povratak regruta. Veliki broj roditelja putuje
2 u Sloveniju po svoje sinove u opkoljenim garnizonima.

3

4 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Kada je pritisak na garnizone bio
5 izuzetno žestok, kada su uhapsili na desetine pripadnika specijalne brigade
6 Policije saveznog MUP-a koji su bili sleteli, zatražio sam od komandanta RV i
7 PVO da nam dozvoli da izvršimo dejstvo po objektima koji su za to već bili na
8 neki način odabrani. Komandant je zatražio dozvolu od saveznog sekretara,
9 generala KADIJEVIĆA u to vreme, i nakon dva sata ili možda nešto manje
10 me je izvestio "Ta akcija ne dolazi u obzir".

11

12 **Narator:** Pošto je MESIĆ izabran za predsednika Predsedništva, na Brionima je 7.
13 jula, uz posredovanje Evropske zajednice, priznato osamostaljenje Slovenije.
14 JNA započinje svoje prvo povlačenje iz jednog dela SFRJ, posle rata koji je
15 trajao manje od dve nedelje.

16

17 **Pukovnik Berislav POPOV:** Ako smo išli u Sloveniju, podneli odgovarajuće žrtve,
18 bili sedam dana na tom prelazu graničnom, /?u Gornjoj Radgoni/, zašto smo
19 onda išli ako ćemo je napuštati? Ako ćemo, ako je već trebalo i donešena
20 odluka da je napustimo, onda je nismo trebali ni, ni ići tamo. To je isto teško
21 razumljivo – ideš, nešto osvajaš, zauzimaš, držiš određeno vreme, i onda posle
22 to napuštaš i vraćaš se nazad na polaznu poziciju.

23

24 **Miroslav HADŽIĆ:** Od juna, od početka rata u Sloveniji, lažnog rata, dogovorenog
25 rata u Sloveniji, oni gube ne samo političku nego i vojnu samostalnost, i od
26 tog, od tog trenutka ne samo što počinje raspad vojske, nego počinje i njeno
27 tumaranje, jer ona više ne funkcioniše čak ni po regulama sopstvene struke.

28

29 **Narator:** Slomom puča u Moskvi 19. avgusta, nestale su poslednje nade vojnog vrha
30 u restauraciju socijalizma. Upravo tada, hrvatska Policija i Zbor narodne garde
31 započeli su sa zauzimanjem vojnih objekata i /?opsedanjem/ garnizona.

32

33 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Mi smo imali dovoljno tehničkih sredstava
34 da zaista lociramo zgradu na primer sa koje se gađa vojska i pripadnici JNA u

1 kasarnama, ničim znači nismo ih izazvali na to, i ne samo zgrada, nego baš
2 prozor ili, ili da kažem deo prozora odakle nas neko gada i odgovarali smo
3 precizno vatrom, tako da, tu je samo moglo doći do stradanja civila koji su bili
4 neposredno u blizini tih koji otvaraju vatru na nas, što mi je svakako žao...

5

6 **Narator:** Garnizon u Varaždinu je na 200 Km od najbližih linija JNA u Okučanima.

7

8 **Pukovnik Berislav POPOV:** Tako da, konkretno kod mene u kasarni, ja sam uspeo
9 da obezbedim negde pet nekompletnih odelenja mehanizovane pešadije na
10 borbenim vozilima M-80, četiri tenkovske posade, jedno oruđe VBR plamen,
11 jedno samohodnu haubicu 122, i dva odelenja za minobacače 120 mm, što se
12 ticalo tih težih oruđa. Tražili smo i to da se na prostoru Varaždinskog polja,
13 evo ga vidite koliko je, ono se prostire još i ovamo, da se izvede helikopterski
14 desant, da se nama pomogne u cilju deblokade i uspešnije o... izvođenja
15 odbrane. Međutim, od svega toga nije bilo ništa. Tražili smo dejstvo avijacije,
16 ono je isto tako izostalo. Iz kojih razloga – ne znam.

17

18 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Ja sam izašao na kraju kolone, bio sam
19 planirao jedno oklopno sredstvo da u njemu izadem na kraju kolone, ali sam
20 odustao i izašao u PUH-u, znači neoklopljenom, na kraju kolone, ali zato sam
21 u vazduhu imao deset aviona koji su konstantno pratili bezbednost zadnje
22 kolone i imao sam pripremljena artiljerijska oruđa daleko u dubini slobodne
23 teritorije koja su bila spremna da ostvare vatru u slučaju da mi budemo
24 napadnuti.

25

26 **Pukovnik Berislav POPOV:** I kada smo videli da nemamo šanse da možemo se
27 odbraniti i ostvariti postavljeni zadatak, da Vrhovna komanda ono što čini nije
28 za nas efikasno, da politika koja se vodi nama ne ide u prilog, mi smo onda
29 konačno odlučili da pokušamo, da pokušamo našoj pretpostavljenoj komandi,
30 5. vojnoj oblasti, predložimo situaciju. Međutim, oni se nisu javljali na naše
31 veze, i kasnije su tvrdili da su veze bile sa nama u prekidu, i da nisu mogli da
32 primaju izveštaje, ono što nije tačno.

33

1 **Narator:** Pripadnici JNA iz Varaždina izvlače se iz okruženja posle pregovora na
2 vlastitu inicijativu. Duboko u Hrvatskoj, za garnizon u Bjelovaru nije bilo
3 nade. Nakon dvodnevne žestoke borbe i žrtava na obe strane, pripadnici ZNG-
4 a su, posle predaje kasarne, pogubili Pukovnika KOVAČEVIĆA i starešine iz
5 njegovog Štaba. Major Milan TEPIĆ, odbijajući predaju, poginuo je dignuvši
6 u vazduh skladište municije u kome se i sam nalazio. Jeseni '91. rat besni u
7 Hrvatskoj od granice sa Madarskom do Dubrovnika. Iako u gradu nema vojnih
8 objekata, ovo ratište ima značaj zbog planirane etničke podele Bosne i
9 Hercegovine. Granatiranje Dubrovnika, te pljačke i paljevine u Konavlima i
10 Cavtatu presudno okreću međunarodno javno mnjenje protiv JNA i službenog
11 Beograda. U centru svih sukoba ipak je sudbina Krajine. Dok JNA zaokružuje
12 njene granice, MILOŠEVIĆ vlasti u Kninu kontroliše na drugi način.

13
14 **Milan BABIĆ:** Početkom avgusta '91. godine, Vlada SAO Krajine donela je Uredbu
15 o ukidanju Službe državne bezbednosti. Upravo zbog vrlo loših radnji koje su
16 činili i Kapetan Dragan i tadašnji šef Državne bezbednosti krajiški, a u stvari
17 jedna grupa ljudi iz Srbije koja je tamo predstavljala Državnu bezbednost na
18 čelu sa Frenkijem.

19
20 **Kapetan Dragan VASILJKOVIĆ:** Pa, ovako: ja sam bio /nerazumljivo/ za Službu
21 državne bezbednosti. Tako da sve... i ta služba je bila prilično onako
22 neiskusna. Tako da nije bila situacija gde su oni meni delili neke zadatke,
23 nego sam ja bio taj koji sam bukvalno... više sam ja njima davao instrukcije
24 nego oni meni šta treba da se radi i tako dalje.

25
26 **Milan BABIĆ:** I nakon ukidanja službe državne bezbednosti u Krajini, oni su izvršili
27 opet neki puč, jer su, jer je Kapetan Dragan sa svojom formacijom milicije
28 zauzeo komandu Opštinskog štaba Teritorijalne odbrane na Kninskoj tvrđavi,
29 zauzeo je deo baze u, u Golubiću – to je deo baze gde su trebale u ratnim
30 okolnostima da se smeste civilne strukture opštine, i tu je bio i razmešten dio
31 teritorijalne odbrane opštinske – on je to zaposeo.

32
33 **Kapetan Dragan VASILJKOVIĆ:** Kad je nastao taj sukob između MARTIĆA i
34 BABIĆA, BABIĆ je pokrenuo svom, svom silom da, ovaj, da ide na to da se

1 rasformiraju Knindže, pošto je on kao predsednik, on je hteo da, da stavi, da
2 pokrene odbranu Krajine Teritorijalnom odbranom, jer Teritorijalna odbrana
3 je bila pod njegovom komandom, a Knindže su bile sastavni deo Ministarstva
4 unutrašnjih poslova. Razumete. Tako da, ja sam kasnije saznao da je on
5 urgirao kod MILOŠEVIĆA, da mu se mnogo žalio i tako dalje, i da je nekim
6 svojim kanalima to došlo do načelnika Državne bezbednosti koji je mene
7 smenio jednostavno.

8

9 **Milan BABIĆ:** On je napustio Krajinu, ali je na moje uši i na moje oči te strukture
10 kojima je komandovao predao Frenkiju. Tako da, da, sam ja za, za razrešenje
11 tog spora, sukoba, da kažem takvih ružnih stvari koje su oni činili tamo
12 intervenisao, odnosno zahtevao direktno od Predsednika Srbije da se povuku. I
13 zaista, oni su povučeni. Međutim, posle jedno mesec dana, MILOŠEVIĆ mi je
14 rekao lično da se Frenki ponovo vratio u Krajinu.

15

16 **Narator:** Sukobi u istočnoj Slavoniji prerastaju septembra '91. u otvoreni rat. JNA je
17 sa lokalnim srpskim teritorijalcima u Baranji, na Dravi ispred Osijeka, pored
18 Vinkovaca. Iako se u Vukovaru koncentrišu hrvatske snage, JNA deblokira
19 kasarnu *Petrova Gora* do 20. septembra. Apokalipsa je otpočela.

20

21 **Pukovnik dr Zoran STANKOVIĆ:** To je jednostavno bilo puno leševa na površini
22 zemlje. Drugo, životinje su počele da skrnave te leševe. Naš zadatak je bio da
23 što pre počnemo da se zabrani skrnavljenje tih leševa, ustvari da se prekine taj
24 ružni čin i da se te životinje odvoje.

25

26 **Narator:** U Srbiji, poslednjoj regrutnoj bazi JNA, odziv na mobilizaciju je
27 katastrofalan. Odziv unutrašnjosti republike bio je 50, a u Beogradu svega 15
28 posto. Pobune rezervista i napuštanje jedinica su pravilo, nipošto izuzetak.

29

30 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Ta priča je potencirana i onim nesrećnim
31 bombardovanjem sopstvenih snaga kod Tovarnika, kada se, kada su neke
32 brigade iz Kragujevca i Valjeva jednostavno odbile da idu dalje i vratile se
33 kućama.

34

1 **General pukovnik Života PANIĆ:** I to je bilo za nas vrlo nezgodno. Onda sam ja od
2 našeg državnog rukovodstva tražio da se proglasi ratno stanje, da mogu sudovi
3 da rade.

4

5 **Pukovnik dr Jovan BUTUROVIĆ:** Nemoguće je, pravno-tehnički, voditi postupak
6 protiv toliko ljudi. Niti oni, niti se to može, ne postoje sudovi samo to da rade,
7 razumete, treba im deset godina ili ne znam kol'ko da to procesuiraju, da se to
8 dovede do kraja. Pa onda ne bi se mogli toliki ljudi staviti u zatvore, znate.

9

10 **Narator:** Dva slučaja odslikavaju dramu običnih ljudi pozvanih u rat u kome Srbija
11 po MILOŠEVIĆU ne učestvuje. Vladimir ŽIVKOVIĆ iz Valjeva dovozi
12 transporter iz Šida ispred Skupštine SFRJ u Beogradu. "Evo vam ga, pa
13 ratujte". Miroslav MILENKOVIĆ iz Gornjeg Milanovca takođe kao
14 rezervista, zatekao se u Šidu 17. septembra '91. Postrojena su dva stroja.

15

16 **Nataša KANDIĆ:** On se nekoliko puta vraćao, i na kraju je... Znači, između te dve
17 jedinice, znači jedna gde su bili rezervisti koji odlaze na front i druga, doduše
18 manja, oni koji su odlučili da po svaku cenu ne odu, ne odu, on između njih
19 uzima pušku i ubija se.

20

21 **Narator:** Ionako nizak, ugled vojnog vrha je u jeku vukovarske bitke dosegno dno.
22 Jugoslovenska narodna armija samo je još bleđa slika same sebe. Petokrake na
23 šlemovima zamenjene su jugoslovenskom trobojkom na kojoj je ćirilicom
24 ispisano JNA. Rešenje za opšti debakl deo nižih srpskih starešina vidi u
25 smenjivanju generala KADIJEVIĆA ali i komandanata koji nisu Srbi. U noći
26 između 28. i 29. septembra '91. u zgradu Generalštaba upada grupa oficira 1.
27 gardijske brigade predvođena Majorom Veselinom ŠLJIVANČANINOM.

28

29 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Dakle, taj /nerazumljivo/ udar se svodio
30 na to da, da je, i on je nastao na osnovu uverenja da KADIJEVIĆ nije u stanju
31 da vodi računa o tome šta se dešava u državi, da nije u stanju da odlučno
32 komanduje Jugoslovenskom narodnom armijom i da treba dovesti odlučnijeg
33 čoveka.

34

1 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Kol'ko je poznato, grupa oficira je došla kod generala
2 ADŽIĆA, tada načelnika Generalštaba, i zahtevala da pođe sa njima i da se
3 smeni general KADIJEVIĆ kao Savezni sekretar za narodnu odbranu i tada
4 praktično nadređeni načelniku Generalštaba.

5

6 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** “Nemojte drugovi, ja ne želim da izdam
7 svog saveznog sekretara”. Tako je, tako je ADŽIĆ odbio da bude na mestu, da
8 bude kalif umesto kalifa kako se to kaže.

9

10 **Narator:** Pučisti iz elitne gardijske jedinice nisu snosili nikakvu odgovornost. Samo
11 iz međunarodnih razloga MILOŠEVIĆ nije preimenovao JNA u srpsku
12 vojsku.

13

14 **General pukovnik Života PANIĆ:** S obzirom da jedinice nisu baš najbolje u to
15 vreme izvršavale zadatke i tako dalje, onda je doneta odluka da se izvrše neke
16 promene. Mene su onda postavili za komandanta armije, onda su izvršili
17 reorganizaciju tih jedinica na tom prostoru, i išli smo da konačno završimo sa
18 Vukovarom, da se više ne muče ni jedna ni druga strana.

19

20 **Pukovnik NN:** Vukovar noćas mora pasti, idemo dalje.

21

22 **Narator:** JNA i njene starešine potrebni su samo radi iskorištavanja ratne tehnike i
23 kakvog-takvog taktičkog osmišljavanja akcija. Različite paravojske, poput one
24 Željka RAŽNATOVIĆA Arkana, na terenu čine sve ono što JNA nije mogla
25 ili nije htela da radi.

26

27 **General pukovnik Života PANIĆ:** Državno rukovodstvo je naše donelo odluku da
28 se sve paravojne jedinice izbace. To smo mi izvršili zadatak delimično. Sve te
29 jedinice, Beli orlovi i tako dalje, to su sve sa te teritorije vraćeno nazad, neke
30 smo i hapsili. Međutim Arkanove jedinice, one su bile – /nerazumljivo/
31 jedinica, nego sama njegova jedinica, ta što je imao, a kol'ko je meni poznato
32 nikada nije imala više od 50 do 100, tu se ta granica kretala – oni su bili u
33 sastavu MUP-a. I on za vojsku nije bio paravojna jedinica. On je bio u sastavu
34 MUP-a. MUP je držao taj severni deo gore, pokojni ovaj STOJIŠIĆ je bio

1 komandant tih svojih jedinica i tako dalje i to sve. Ja sam mu dao određene
2 zadatke koje bi trebao taj MUP da izvršava i tako dalje. Oni su to lepo izvršili,
3 uradili su, međutim kada je noć pala oni su se povukli.

4

5 **Nataša KANDIĆ:** Sećam se reči broj... većeg broja ljudi koji su govorili kako su,
6 onako kako su isterivani iz tih podruma gde su se skrivali, kako su ih na
7 ulicama sretali oficiri i govorili "Bežite, morate da odete odavde, tu su
8 Arkanovci, tu su razni drugi, mi vam više ne možemo pomoći, mi nemamo
9 ovde kontrolu".

10

11 **Kapetan Dragan VASILJKOVIĆ:** Ja ne verujem da je u ovoj državi postojala i
12 jedna jedina paravojna formacija koja nije bila pod direktnom komandom
13 službe vojske ili policije. Tako da sve ove druge formacije su angažovane od
14 /?nečega/, bile su sastavni deo nečijeg, niko nije mogao da funkcioniše
15 nezavisno bez nečije kontrole.

16

17 **Narator:** Početkom novembra '91. vukovarska tragedija dostiže finale. Tone
18 avionskih bombi i granata iz topova, minobacača i višecevnih raketnih bacača
19 zasipaju grad. Krvave borbe vode se za svaku ulicu.

20

21 **General pukovnik Života PANIĆ:** Vukovar, imao je lepih građevina, ali pretežno
22 su /?građevine/ stare, male, i tako dalje, koje su se lako i rušile, ne od tako
23 jakog i velikog dejstva, ali su se one uglavnom te zgrade rušile i tako je
24 izgledalo onako stravično kad to pogledate Vukovar. Ali bolje ga je i srušiti i
25 što pre osvojiti da ljudi ne ginu.

26

27 **Miroslav LAZANSKI:** Međutim na Vukovar je Jugoslovenska narodna armija
28 potrošila dvogodišnju zalihu svoje artiljerijske municije.

29

30 **General potpukovnik Živan MIRČETIĆ:** Međutim moje mišljenje je da se tu
31 suviše preteralo i da je onaj grad doživeo jednu takvu ka... takvu katastrofu
32 dobrim delom zahvaljujući upotrebi avijacije, prekomerne upotrebe avijacije.

33

1 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Smatralo se da taj simbol pobunjeničke
2 Hrvatske valja, valja razoriti i valja ga zauzeti po svaku cenu, dakle naređenje
3 je bilo “po svaku cenu”. “Svaka cena” je bila ova koju je Vukovar platio, koju
4 su platili pre svega vojnici Jugoslovenske narodne armije.

5
6 **Narator:** Zajedno sa raznim srpskim formacijama, JNA 18. novembra '91. zauzima
7 Vukovar.

8
9 **General pukovnik Života PANIĆ:** Doneli smo odluku da se produži da bi tu
10 Jugoslaviju sačuvali kol'ko je to moglo da se sačuva, da jedan, jedna grupacija
11 vojske krene podravskom magistralom, a druga da ide posavskom
12 magistralom, i mi bi brzo došli do Zagreba jer je, sve te separatističke jedinice
13 hrvatske su bile dezorganizovane, nisu mogle brzo da se pokvare..., ovaj,
14 povrate, i mi bi brzo došli do Zagreba i sigurno bi da bi Jugoslaviju na neki
15 način sačuvali. Ali takva odluka nije postojala od državnog rukovodstva, i mi
16 smo tu /dve reči nerazumljive/.

17
18 **Miroslav LAZANSKI:** Posle Vukovara zapravo Hrvati su postigli sve što su hteli.
19 Pribavili su sebi imidž žrtve, naneli su vrlo osetne gubitke Jugoslovenskoj
20 narodnoj armiji, a medijski su zapravo jako dobro sve to poentirali.

21
22 **Narator:** Dve kolone krenule su iz grada ruine. Izbeglice ka Hrvatskim linijama,
23 zarobljenici u zatvor u Sremskoj Mitrovici.

24
25 **Pukovnik dr Zoran STANKOVIĆ:** Mi smo recimo, septembra meseca, znači
26 početkom septembra '91. godine, imali nekih 80 obdukcija do tog vremena
27 koje su odrađene, i koje, te obdukcije su bile uglavnom na pripadnicima
28 vojske, da bismo tu godinu zaključili, znači '91-u, sa nekih 650 smrtno
29 stradalih, što znači da je to neka brojka od 550 pripadnika Vojske Jugoslavije,
30 u stvari tadašnje JNA koji su stradali na području istočne Slavonije.

31
32 **General pukovnik Života PANIĆ:** Poginulo je 1503 vojnika.

33

1 **Narator:** Voćin, Pakračka poljana, Škabrnja, Gospić – neka su od mesta sa
2 masovnim grobnicama civila hrvatske i srpske nacionalnosti. Zarobljenici iz
3 vukovarske bolnice nisu stigli ni do jednog zarobljeničkog logora. Na farmi
4 Ovčara, u noći između 19. i 20. novembra, likvidirana je 261 osoba. Za taj
5 zločin haški tribunal optužuje trojicu oficira JNA: Veselina
6 ŠLJIVANČANINA, Milana MRKŠIĆA i Miroslava RADIĆA.

7
8 **General pukovnik Života PANIĆ:** MRKŠIĆ je bio komandant tog sektora.
9 ŠLJIVANČANIN je bio njegov pomoćnik za bezbednost. Ja tog RADIĆA, ja
10 ne znam ni šta je bio taj RADIĆ, to je jedan mlađi oficir i tako dalje. Ja mogu
11 da kažem ovo: da je vojska profesionalno izvršavala zadatke. Sve zarobljene
12 smo mi sa tog prostora slali u određene, određena mesta, a najbolji primer je
13 bio taj gde smo ih slali u Sremsku Mitrovicu.

14
15 **Nataša KANDIĆ:** I ono što se zna da je u tome znači saznanju, apsolutno trojica ta
16 oficira su znali, oni su izvedeni, odvedeni kamionima, streljani, ima i
17 preživelih koji znači kada počne taj postupak oni će svedočiti o tome šta se
18 dogodilo.

19
20 **Pukovnik dr Zoran STANKOVIĆ:** Prvenstveno mi smo u to vreme imali svedoke
21 samo, ovaj, ljude iz Vukovara, znači Srbe koji su ostali tu, i mi smo mogli da
22 govorimo o tim žrtvama, kao što je recimo bilo obdanište gde su nas, gde su
23 pričali, tvrdili da ima one dece, /?četrdesetoro/ dece što nije bilo tačno, ali smo
24 tu registrovali ubijanje nekih ljudi kao što je LUKIĆ Vezmar, Uroš
25 UDUBIČIĆ i tako, koje je pobila grupa Martina SABLJIĆA, ĆIBARIĆA,
26 ŠIPOŠA i ostalih. Znači, to je bilo verifikono. Verifikovano je u neposrednoj
27 blizini tu grupacija ubijenih Srba u ulici Nikole Demonje 72-74 gde su bila
28 ona cela porodica /nerazumljivo/, znači onaj mali, otac i majka, tako da je bilo
29 to. E, sada ko je to počinio, kako, to je mogla samo, samo može istraga da
30 kaže.

31
32 **Narator:** Istraga nije pokrenuta, ni posle izveštaja potpukovnika Milana EREMIJE o
33 zločinu u selu Lovas.

34

1 **Nataša KANDIĆ:** ... da je zatekao jednu paravojnu grupu koja je, zapravo, pokupila
2 nekih 60 hrvatskih civila, da ih je pri tom, pri tom vezala nekim lancima, da
3 su ih uterali u polje, u minsko polje, i on je video tu sliku kada vidi ljude kako
4 ginu od, ovaj, u tom polju od mina, da pri tom ništa drugo ne može da uradi,
5 ne može da uđe u polje, ne može da ništa uradi, može da gleda samo smrt tih
6 ljudi.

7

8 **Pukovnik dr Jovan BUTUROVIĆ:** I dan-danas ne mogu da shvatim zašto vojno-
9 pravosudni organi, pa i organi civilnog pravosuđa, nisu uopšte vodili krivični
10 postupak ni u vezi jednog tog zločina. Iako je opšte poznato da je tih zločina
11 bilo dosta.

12

13 **Narator:** Iako je Zbor narodne garde ovladao zapadnom Slavonijom decembra '91-e,
14 obe strane su iscrpljene. Posle prihvatanja mirovnog plana Sajrusa VENZA, u
15 Sarajevu je 2. januara '92. sklopljeno poslednje primirje koje je omogućilo
16 MILOŠEVIĆU da preko Krajine kontroliše trećinu Hrvatske. Vojni vrh tada
17 gubi poslednji politički značaj. General KADIJEVIĆ 6. januara podnosi
18 ostavku, a istog dana MIG JNA greškom obara helikopter s posmatračima
19 Evropske zajednice. Međutim, Plavi šlemovi nisu odmah stigli. Krajiški
20 Predsednik Milan BABIĆ zahteva da Krajina postane protektorat Ujedinjenih
21 nacija i da mirovni plan sadrži političko rešenje koje će joj obezbediti
22 postignuti status. Posle BABIĆEVE smene, UNPROFOR se raspoređuje u
23 četiri zone. U ime JNA koja se po drugi put povlači, general ADŽIĆ garantuje
24 bezbednost krajiškim Srbima.

25

26 **Milan BABIĆ:** "Mi ćemo", kaže, "zaposliti 10.000 vaših krajišnika profesionalno u
27 JNA, bićemo u Bosni, i ako vas Hrvatska napadne, mi smo tamo za nekoliko
28 minuta, a ne za nekoliko sati". I to je govorio u trenutku kada je Bugarska i
29 Turska već priznale Bosnu i Hercegovinu kao nezavisnu državu.

30

31 **Narator:** Iz Bosne se dislociraju pripadnici JNA iz Srbije a u nju ubrzano stižu
32 starešine poreklom iz te republike. Oružje i oprema raspoređuju se na teritorije
33 pod kontrolom SDS-a Radovana KARADŽIĆA. Paralelno sa referendumom o
34 nezavisnosti, u Bosni se umnožavaju krvavi sukobi. Dok se u Hercegovini

1 nastavlja rat iz Hrvatske, Arkan sa svojim paravojnicima, krajem marta '92,
2 zauzima Bijeljину. Etničko čišćenje se nastavlja.

3

4 **General pukovnik Milutin KUKANJAC:** Moja armija je trebala da broji negde,
5 ratno, pošto je rat, je li, znači vodio se rat – ovi ovde neki izjavljivali od
6 političara da nije rat, znate, to su, to su, bože sačuvaj, neke nebuloze – trebala
7 je da ima negde oko 170, 190 hiljada ljudi... Obzirom na zonu... Ma, u ...
8 Danom proglašenja Savezne Republike Jugoslavije ja sam imao samo tri ipo
9 hiljade ljudi.

10

11 **Narator:** U aprilu '92. Sarajevo postaje simbol krvoprolića i rata za podelu Bosne.
12 Komanda 2. armije u Sarajevu, 28. aprila, preko televizije saznaje za
13 proglašenje Savezne Republike Jugoslavije i preimenovanje JNA u Vojsku
14 Jugoslavije. Angažovana na strani bosanskih Srba u uličnim borbama u
15 Sarajevu, formalno nepostojeća, JNA dočekuje potpisivanje Kutiljerovog
16 plana i povratak iz Lisabona predsednika Predsedništva BiH Alije
17 IZETBEGOVIĆA.

18

19 **General pukovnik Milutin KUKANJAC:** I on je sleteo na aerodrom, niko ga nije
20 dočekao. Ja mome komandantu aerodroma, pukovnik /?MAGAZIN Vidoje/
21 saopštim da ga privede u salon na aerodromu, da ga obezbedi dok ja ne vidim
22 sa ovima u Beogradu šta, ima li šta, šta oni kažu.

23

24 **Narator:** Iz Komande 2. armije u Sarajevu, 2. maja kreće kolona JNA uz pratnju
25 UNPROFOR-a i sa IZETBEGOVIĆEM kao taocem. Sporno je ostalo njegovo
26 mesto odvajanja. 500 metara od srpskih linija, u Dobrovoljačkoj ulici, kolona
27 je napadnuta, da bi put nastavila po oslobađanju IZETBEGOVIĆA. U ovom
28 poslednjem i najapsurdnijem povlačenju, nepostojeće armije, nepostojeće
29 države, život je izgubilo 6 njenih pripadnika.

30

31 **General pukovnik Milutin KUKANJAC:** Poginuo je jedan vojnik TOMOVIĆ
32 Zravko iz Han Pijeska; pukovnik doktor RADULOVIĆ Budimir; pukovnik
33 MIHAJLOVIĆ Boško; pukovnik SOKIĆ /?Miro/; i potpukovnik JOVANIĆ
34 Božo. To su ljudi /?finansijski/, znaš, oni su gadali tamo... I poginula je jedna

1 žena, muslimanka, ŠUKO Murmela koja je bila kod nas radila, i došla je iz
2 Zagreba, i ona je rekla, kad su ovi odlazili svi, ona je rekla “Ja neću ni u drugu
3 državu, ni u drugu vojsku nego ovu, pa neka poginem.” I jedna poginula.

4

5 **Narator:** Istog trenutka po preimenovaju, Vojska Jugoslavije distancira se od JNA.

6 Najavljene su depolitizacija, profesionalizacija, modernizacija, i novi imidž. A
7 da je u suštini ostalo sve po starom, svedočila su sudenja sterešinama čije su
8 jedinice platile najveći ceh političke i vojne zloupotrebe JNA.

9

10 **Pukovnik Berislav POPOV:** Što se tiče političkih potreba da se jednoj grupi ljudi
11 sudi za neuspeh Vrhovne komande, Varaždinski korpus je bio idealna prilika.
12 Idealna. I oni su to znali, i nisu je propustili. Veljko KADIJEVIĆ, kao
13 Ministar odbrane, on je sa tadašnjim komandantima armija, general
14 pukovnikom Životom AVRAMOVIĆEM, Nikolom /nerazumljivo/ i
15 Milutinom KUKANJČEM, seo, većao, i predložio da general TRIFUNOVIĆ i
16 /nerazumljivo/ treba da idu na sud jer su se predali neovlašteno. Njih trojica su
17 podržali, tako je KADIJEVIĆEVA odluka dobila legitimitet i mi smo poslani
18 na sud. Od samog početka moglo se videti da po lestvici rukovođenja i
19 komandovanja nije kriv niko iz Vrhovne komande, nije kriv Ministar odbrane,
20 ne odgovara načelnik Generalštaba, ne odgovara komandant 5. vojne oblasti,
21 ali odgovara komandant korpusa, komandant brigade i tamo neki vodnik i
22 vojnik.

23

24 **Pukovnik dr Jovan BUTUROVIĆ:** Dakle, nađen je Vlado TRIFUNOVIĆ, i taj
25 tako-zvani Varaždinski korpus gde je od korpusa ostalo bilo samo “k”, dakle
26 čitav korpus sveden na pet-šest stotina ljudi, a korpus formacijski ima oko
27 30.000 ljudi, sabijen tamo po nekim objektima, i u stvari njegova je krivica u
28 tome što nije izginuo zajedno sa svojim vojnicima da bi – ja sam jednom to i
29 napisao – neko mogao da podigne novu Čele kulu i da tamo poziva opet u boj
30 za slobodu i otadžbinu.

31

32 **Narator:** General armije Veljko KADIJEVIĆ je '93. u svojoj knjizi *Moje videnje*
33 *raspada* napisao da su od JNA nastale tri vojske: Vojska Jugoslavije, Vojska
34 Republike Srpske, i Srpska vojska Krajine. Slobodno je mogao dodati i da su

1 starešine JNA činile kostur svih oružanih snaga osamostaljenih republika.
2 Suočena sa izborom “socijalizam ili država”, Jugoslovenska narodna armija
3 izgubila je oboje. Instrumentalizovana od jedne politike i na strani samo
4 jednog naroda, raspala se u ratovima koje nije smela voditi i u kojima nije
5 mogla pobediti.

6

7 /kraj emisije, 56:30/

8

9 **Narator:** Savezna Republika Jugoslavija proglašena je 28. aprila '92. na razvalinama
10 SFRJ, a dan kasnije jedinice Jugoslovenske narodne armije u Srbiji i Crnoj
11 Gori preimenovane su u Vojsku Jugoslavije.

12

13 **Slobodan MILOŠEVIĆ:** Naša je sudbina u našim rukama. Jer mi ne možemo biti
14 ničije sluge. Mi želimo da živimo ravnopravno sa svojim okruženjem, a naše
15 okruženje je čitav svet.

16

17 **Narator:** I dok treća Jugoslavija tvrdoglavo insistira na kontinuitetu sa onom koja se
18 upravo raspala, njene oružane snage traže svoj novi početak. U ime zaštite
19 celokupnog srpskog naroda, odriču se komunističkog porekla, bratstva,
20 jedinstva i Josipa BROZA Tita. Vojskom Jugoslavije, po novom žabljačkom
21 Ustavu, komanduje Vrhovni savet odbrane. Na čelu ovog tela je predsednik
22 savezne države. U to vreme Dobrica ĆOSIĆ. Odluke po Ustavu donosi u
23 saglasnosti sa još dva člana Vrhovnog saveta odbrane, predsednicima Srbije i
24 Crne Gore. Tada su to bili Slobodan MILOŠEVIĆ i Momir BULATOVIĆ.
25 Milan PANIĆ, savezni Premijer, ujedno je i prvi civil ministar vojni. Njegove
26 ingerencije, međutim, bitno su manje od onih koje je ranije imao Savezni
27 sekretar za narodnu odbranu. Vojska Jugoslavije kreće na svoj put paralelno sa
28 bosansko-hercegovačkim krvoprolićem i etničkim čišćenjem. Zbog podrške i
29 naoružavanja Srpske demokratske stranke Radovana KARADŽIĆA, koja kao
30 i tadašnji režim u Beogradu, ne priznaje nezavisnost Bosne i Hercegovine,
31 Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija zavešće 22. maja '92. protiv Savezne
32 Republike Jugoslavije ekonomske sankcije. U takvoj situaciji, organizovana u
33 tri armije, Vojska Jugoslavije broji oko 120.000 pripadnika. Podatke da
34 raspolaže sa oko 800 tenkova, 1500 artiljerijskih oruđa većeg kalibra, 300

1 aviona i oko 100 plovnih objekata treba uzeti sa rezervom. Neutvrđena
2 količina oružja i ratne tehnike prepuštena je krajiškim i bosanskim Srbima.
3 Razdirana aferama i hipotekama JNA, Vojska Jugoslavije nije mezinac ni
4 države, ni Slobodana MILOŠEVIĆA.

5

6 **General pukovnik Nebojša PAVKOVIĆ:** Policija je bila i, ovaj, privilegovana po
7 svim pitanjima, dobro isfinansirana... Onog trenutka kad je uveo činove u
8 Policiju, ja sam znao da je to, da pravi, da se pravi neka druga vojska.

9

10 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Vojska je delovala u krajnje... u funkciji krajnje
11 nejasne politike, krajnje nedefinisane politike, krajnje, rekao bih,
12 nacionalistički orijentisane politike.

13

14 **Narator:** Kao što predsednik Srbije Slobodan MILOŠEVIĆ određuje i vodi politiku
15 Knina i Pala, tako je i Vojska Jugoslavije u tesnoj vezi sa Vojskom Republike
16 Srpske i Srpskom vojskom Krajine.

17 01:00:30 – 01:01:06

18 **Milan BABIĆ:** Svi oficiri, ili skoro svi, od ranga brigade, a brigade u Krajini su bile
19 na nivou bataljona, znači to su bile male vojne formacije, bili su svi aktivni
20 oficiri Jugoslovenske narodne armije koji su ostali u Krajini po rešenju
21 personalne uprave Generalštaba Vojske Jugoslavije, primali su platu od
22 Vojske Jugoslavije, unapređivani su u odgovarajuće činove, priznat, priznavan
23 im je dupli radni staž, znači ratni staž.

24 01:01:07 – 01:01:34

25 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Načelnik Generalštaba je, na osnovu
26 mojih saznanja, održavao sastanke sa, sa komandantima vojski koje su bile,
27 srpske vojske u zapadnim srpskim zemljama, to je otprilike tako bilo neka
28 vrsta dogovorne formulacije. I, na tim koordinacijama koje su uglavnom bile
29 jedanput mesečno, dogovaralo se o tome na koji način Vojska Jugoslavije
30 treba da pomogne vojskama preko Drine.

31 01:01:35 – 01:02:23

32 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Bez-malo nijedna odluka u Republici
33 Srpskoj Krajini, iako je imala svoj politički vrh, i u Republici Srpskoj, nije
34 donošena bez saglasnosti sa tadašnjim državnim vrhom Savezne Republike

1 Jugoslavije. Analogno tome, vojska je bila isto tako u tesnoj vezi, iz više
2 razloga. S jedne strane jer je to bila jedinstvena vojska, s druge strane jer je
3 imala svoje pripadnike na svim tim prostorima, i s treće strane jer je imala
4 tehniku koja je svoju logističku podršku crpela pretežno iz Savezne Republike
5 Jugoslavije.

6

7 **Narator:** Sa oružjem i opremom koju je JNA ostavila bosanskim Srbima, Republika
8 Srpska munjevito se širi. To je vreme ratnih zločina, etničkog čišćenja, i
9 logora.

10

11 **Nataša KANDIĆ:** To nisu nikakvi bili zatvori za ratne zarobljenike. Najmanje što je
12 bilo to je bilo ratnih zarobljenika. Svuda u tim zatvorima, raznim tajnim i
13 javnim centrima, je bilo najviše civila koji su zatvarani. Jer cilj je bio njihovo
14 odvođenje sa teritorije koja se smatrala teritorijom pod kontrolom bosanskih
15 Srba. Naravno da je ta jedna matrica bila korišćena i od strane Hrvata i od
16 strane Muslimana.

17

18 **Narator:** Rat u Hrvatskoj ponovo započinje 22. januara '92. U iznenadnoj akciji,
19 Hrvatska Vojska zauzima Masleničko Ždrilo i deo Ravnih Kotara u Krajini.
20 Istovremeno, Vojska Republike Srpske kontroliše oko 70% teritorije Bosne i
21 Hercegovine. Na opkoljeno Sarajevo, artiljerci generala Ratka MLADIĆA
22 svakodnevno ispaljuju na tone granata sa okolnih planina, a u samom gradu
23 snajperisti seju smrt. U obruču Vojske Republike Srpske su i muslimanske
24 enklave u istočnoj Bosni: Srebrenica, Žepa i Goražde. Dok Amerikanci iz
25 aviona bacaju hranu za opkoljeno stanovništvo, i dok se uz Drinu vode žestoke
26 borbe, general MLADIĆ u martu '93. pokreće ofanzivu čiji je cilj likvidiranje
27 enklava. U poslednjem trenutku, umesto MLADIĆA, u Srebrenicu ulazi
28 komandant UNPROFOR-a, Filip MORION.

29

30 **Nataša KANDIĆ:** '93. godina u Srebrenici je poznata po tome, po vrlo intenzivnim
31 vojnim akcijama, pre svega muslimanskih formacija, koji, na čelu sa Naserom
32 ORIĆEM, koji isto tako, ovaj, čine ono što je posle u nevidenim razmerama
33 urađeno od strane srpskih snaga.

34

1 **Narator:** Početkom maja '93, rukovodstvo bosanskih Srba odbija mirovni plan ko-
2 predsednika konferencije o bivšoj Jugoslaviji, Sajrusa VENSA i Dejvida
3 OVENA. Ova podela Bosne, ali bez suvereniteta za Republiku Srpsku,
4 prihvatljiva je za MILOŠEVIĆA.

5
6 **Predrag SIMIĆ:** On je pokušavao da sankcioniše ono što je postignuto '92, '93, onu
7 teritorijalnu i vojnu nadmoć koja je u jednom trenutku učinila da Republika
8 Srpska dostigne 68% teritorije Bosne i Hercegovine.

9
10 **Narator:** Zajedno sa Dobricom ĆOSIĆEM, Momiom BULATOVIĆEM i grčkim
11 premijerom Konstantinom MICOTAKISEM, MILOŠEVIĆ, 17. maja '93.
12 odlazi na Pale kako bi naterao rukovodstvo Republike Srpske da prihvati
13 Vens-Ovenov plan.

14
15 **Slobodan MILOŠEVIĆ:** Za narod se sve mora žrtvovati, osim naroda.

16
17 **Narator:** Zalaganje autoriteta završava fijaskom. Generala MLADIĆA, koji je na
18 zasedanju Skupštine Republike Srpske odlučno odbio ponudeno rešenje, sledi
19 većina prethodno-ćutljivih poslanika.

20
21 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Ali Ratko MLADIĆ je objektivno vrlo
22 sposoban oficir, on je oficir koji, imao je briljantnu vojničku inteligenciju, i
23 meni nije poznato da li je on to, tu inteligenciju posle porodične tragedije
24 zloupotrebio u nešto što inače po mom dubokom uverenju nije njegova
25 priroda, ali je i pre toga on pokazivao jednu vrstu egocentrizma koja je njemu
26 priličila i ranije, dakle on, on je bio čovek koji je svoju aroganciju prema bilo
27 kome oko sebe nije krio, ni prema starijima ni prema mladima.

28
29 **Narator:** U slučaju srpskog odbijanja Vens-Ovenovog plana, od dve pretnje
30 međunarodne zajednice, NATO bombardovanja Republike Srpske i
31 pooštavanje sankcija Saveznoj Republici Jugoslaviji, ispunjena je samo ova
32 druga. Istovremeno, u srednjoj Bosni, rasplamsavaju se hrvatsko-muslimanski
33 sukobi. Predsednik Hrvatske, Franjo TUĐMAN, procenjuje da je trenutak da
34 se samo-proklamovana Herceg-Bosna izdvoji iz Bosne i Hercegovine.

1

2 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** I, kad je počeo krvavi sukob u srednjoj Bosni, između
3 Muslimana i Hrvata, Vojska Republike Srpske je pomagala i jednima i
4 drugima. Pa je, kol'ko ja znam, pružala i usluge određene, vatrene usluge, da
5 tako kažem, artiljerijska oruđa su izlazila na određene položaje, tukla bilo
6 muslimanske, bilo hrvatske položaje, a za to se, za to su jedni ili drugi plaćali.

7

8 **Narator:** Generali Vojske Jugoslavije ni izbliza nemaju uticaj kao novo-imenovani
9 generali MUP-a Srbije. Ipak, MILOŠEVIĆ se poslužio upravo ovim prvima
10 da smeni Dobricu ĆOSIĆA. Predsednik Jugoslavije optužen je 2. juna na
11 zasedanju Savezne skupštine za pripremanje vojnog udara. Povod je nađen u
12 sastanku ĆOSIĆA sa vojnim vrhom u Dobanovcima.

13

14 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** On je, znači, kao predsednik države, imao pravo da
15 govori o poli... o situaciji u čitavoj državi, i izrazio je nezadovoljstvo stanjem
16 u Srbiji. I onda je valjda rekao da mu prijatelji kažu: "Pa, Dobrice, šta čekaš, ti
17 imaš vojsku?". Naravno, on se ogradio posle toga, valjda rekavši da uopšte
18 nije u pitanju upotreba vojske, nego je u pitanju samo razumevanje onoga što
19 treba rešiti demokratskim putem. Ali, naravno ta rečenica je kasnije
20 /nerazumljivo/ iz konteksta, i on je, i on je na osnovu toga smenjen, nikakve,
21 nikakvog puča nije bilo, niti, niti bilo kakve konspiracije.

22

23 **Narator:** Posle optužbi Vojislava ŠEŠELJA, sa mesta načelnika Generalštaba
24 smenjen je i general Života PANIĆ. Po nalazu državne komisije, za vreme
25 dok je PANIĆ bio komandant 1. armijske oblasti, odobrene su vojne liferacije
26 preduzeću *Kentaur* njegovog sina Gorana, na koje nije plaćen porez. Uopšte,
27 '93-e, Vojska Jugoslavije deli sudbinu građanstva u vrtlogu hiper-inflacije
28 koja obara svetski rekord.

29 01:08:30 – 01:09:05

30 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Znajući u kakvom stanju je vojska,
31 razmišljao sam malo i zaključio da je potrebno zaista neko da bude načelnik
32 generalštaba koji je sublimirao tadašnje, da kažem uslovno, srpske intitete,
33 Republiku Srpsku Krajinu, Republiku Srpsku, a da je rodnom odavde. I upravo
34 takav sam ja bio, jer sam zajedno sa narodom i vojskom, tada JNA, stvarali

1 smo Republiku Srpsku Krajinu, i stvorili, ona je bila već finalizovana, stvarali
2 Republiku Srpsku i stvorili...

3

4 **Narator:** Potencijali bosanskih i krajiških Srba, uprkos podršci iz Savezne Republike
5 Jugoslavije, nisu neograničeni. Dok njihova snaga kopni, međunarodna
6 zajednica u ultimativnoj formi iznosi plan podele Bosne i Hercegovine na dva
7 entiteta: 51 % teritorija Muslimansko-Hrvatskoj Federaciji, 49% Republici
8 Srpskoj. Rukovodstvo bosanskih Srba ponovo odbija ustupanje teritorija, ali
9 MILOŠEVIĆ više ne ide na Pale. 1. avgusta '94-e, Savezna Republika
10 Jugoslavija zavodi sankcije Republici Srpskoj.

11

12 **Predrag SIMIĆ:** Taj rivalitet je pokazivao da su Pale u tom trogodišnjem periodu
13 /nerazumljivo/ smatrane ne samo, kako da kažem, nekim ko prima naredjenja
14 iz Beograda, već jednim autonomnim centrom moći koji je /veći deo rečenice
15 nerazumljiv/ i u Srbiji samoj.

16

17 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Dakle, Generalštab je neprekidno bio u jednom
18 procepu između zvanične politike u Beogradu, između tih politika koje su se
19 vodile u Kninu i Palama, i, i neposrednih zahteva ili potreba Vojske Republike
20 Srpske ili Vojske Republike Srpske Krajine.

21

22 **Narator:** Srbi u Krajini, 30. januara '95. takođe dobijaju poslednju ponudu
23 međunarodne zajednice. Prema planu grupe Z4, za njih je unutar Hrvatske
24 predviđena najšira autonomija, u kojoj bi Krajina imala vlastite organe vlasti,
25 monetu, grb, zastavu, a Hrvatska Vojska ne bi imala pravo da ulazi na tu
26 teritoriju.

27

28 **Milan BABIĆ:** Ja sam imao /nerazumljivo/ Galbrajtom, bio sam tada Ministar
29 spoljnih poslova, on mi je usmeno izložio sadržaj tog plana. Ja sam iskazao
30 svoju načelnu saglasnost, tu njegovu prihvatljivost...

31

32 **Pukovnik Ljubodrag STOJADINOVIĆ:** Svi su znali da će TUĐMAN da napadne
33 Krajinu, ali MILOŠEVIĆ, jednostavno, u jednom svom ljutitom izlaganju gde
34 je bilo puno uvreda na račun Generalštaba, potpuno negirao naše procene,

1 rekavši da mi nemamo pojma o politici, da to o čemu govorimo nisu vojničke
2 stvari nego političke, da nema govora o tome da će TUĐMAN da napadne
3 Republiku Srpsku Krajinu, da će Srpska Krajina da opstane i da on ima
4 garancije lično od TUĐMANA.

5

6 **Milan BABIĆ:** MARTIĆ je sa Vrhovnog saveta odbrane objavio da je plan
7 neprihvatljiv. Sledećeg ponedeljka, kada je grupa ambasadora došla i donela
8 taj plan, eto dobili smo i od njega, da kažem, takvo tumačenje da mu je
9 MILOŠEVIĆ naložio da ga ne uzme niti u razmatranje.

10 01:11:41 – 01:11:56

11 **Narator:** Hrvatska Vojska i Policija zauzele su 1. maja '95. zapadnu Slavoniju. Po
12 naređenju krajiškog predsednika Milana MARTIĆA, Srpska Vojska Krajine
13 za odmazdu sa nekoliko projektila raketira Zagreb.

14 01:11:59 – 01:12:23

15 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Napad na bilo koji entitet, znači Republiku
16 Srpsku Krajinu ili, ili Republiku Srpsku, ili SRJ, značio je napad na, na sve tri.
17 I u tom smislu i vojska je trebala da preuzme određene mere, i o tome je bilo
18 puno rasprava, čak i nekih odluka.

19

20 **Milan BABIĆ:** Znači, kad smo otišli da tražimo vojnu podršku, da sprečimo
21 okruživanje Knina, tada je od strane ljudi rukovodstva Republike Srpske
22 govoreno da bi oni dobili 6% teritorija Bosne i Hercegovine više na račun
23 Republike Srpske Krajine, što je bilo za nas poražavajuće, i zaista meni je
24 razjasnilo mnoge stvari, odnose koji su postojali na, u trouglu Republika
25 Srpska, Beograd i Zagreb.

26

27 **Narator:** Nakon što je NATO 25. maja '95. bombardovao nekoliko magacina Vojske
28 Republike Srpske, njeni pripadnici uzimaju kao taoce vojnike UNPROFOR-a i
29 vežu ih na mesta potencijalnih vazdušnih udara. Oslobođeni su tek
30 posredovanjem načelnika Državne bezbednosti MUP-a Srbije Jovice
31 STANIŠIĆA kao specijalnog izaslanika Slobodana MILOŠEVIĆA. I dok
32 Hrvatska Vojska preko Dinare opkoljava Knin, general Ratko MLADIĆ
33 ponovo pokreće ofanzivu u istočnoj Bosni. 26. juna '95. zauzima Srebrenicu.
34 Haški tribunal će zbog masakra više od 7.000 civila i ratnih zarobljenika

1   podići optužnicu za genocid i zločin protiv čovečnosti, protiv Ratka
2   MLADIĆA, predsednika Republike Srpske Radovana KARADIĆA, i drugih.

3

4   **Pukovnik dr Zoran STANKOVIĆ:** I ono što je izuzetno optužujuće, ono što je zbog
5   čega ti ljudi koji su optuženi treba da odgovaraju, to je da je kod nekih 300 i
6   nešto tela registrovani su povezi, znači na rukama, oko očiju, znači, i
7   registrovane su im strelne povrede na telima. Znači, to je evidentno da su ti
8   ljudi i taj broj ljudi da je sigurno stradao kao posledica egzekucije.

9

10   **Narator:** Zakasnilo krajiško prihvatanje plana Z4 ne može više odgoditi ofanzivu
11   Hrvatske Vojske. Iza kninskih lidera više ne stoji ni Slobodan MILOŠEVIĆ.

12

13   **Milan BABIĆ:** Ja sam mu samo rekao da sam sa Galbrajtom prihvatio plan Z4 gde je
14   za angažovanje u Bosni novi mandat UNCRO, na šta je on rekao: "Da, treba
15   mirno, mirno, sve to treba", nešto je onako kao, rekao kao "Izazna", nešto,
16   nešto je uopšteno govorio, čini mi se samo da kaže.

17

18   **Narator:** U pet časova 4. avgusta '95. započeo je opšti napad Hrvatske Vojske na
19   Krajinu nazvan *Oluja*. Celokupno tamošnje srpsko stanovništvo kreće u
20   zbegovima ka Srbiji. Na traktorima, pretrpanim automobilima, peške. Krajina
21   i njena vojska nestaju za četiri dana, a haški će sud podići optužnice protiv
22   više generala Hrvatske Vojske zbog ratnih zločina.

23

24   **Milan BABIĆ:** Noću, negde iza, iza ponoći, sve jedinice su dobile zadatak da se
25   povuku. Odakle je naredba stigla, odnosno odakle komandantu srpske vojske
26   pravo da takvu naredbu izda, meni dan-danas nije jasno.

27

28   **Narator:** Zbog MLADIĆEVOG i KARADŽIĆEVOG odbijanja da povuku teško
29   oružje iz zone isključenja oko Sarajeva, NATO bombarduje vojsku i
30   infrastrukturu bosanskih Srba. Združene muslimansko-hrvatske trupe
31   započinju 30. avgusta '95. ofanzivu protiv Republike Srpske. Primirje je
32   potpisano 12. oktobra '95, a Republika Srpska ostala je bez trećine teritorija
33   koje je držala. U Mrkonjić Gradu otkrivena je najveća masovna grobnica
34   srpskih civila u Bosni i Hercegovini.

1

2 **Pukovnik dr Zoran STANKOVIĆ:** Mi smo od 181 tela našli 13 žena, našli smo 36
3 tela koje su pripadala ljudima koji su stariji od 60 godina. Interesantan je bio
4 nalaz recimo, našli smo 52, oko 52 tela izolovane povrede glave u vidu
5 razorenja kostiju krova i baze lobanje i ništa drugo, što znači da su te žrtve
6 stradale ili udarcima tupo-tvrđim predmetima, a u nekim situacijama nismo
7 mogli da se izjasnimo, zato što su projektili ili nešto drugo mogli da prođu
8 kroz telo, jer je nedostajao veći broj tih prelomljenih kostiju, u stvari delovi
9 glave su nedostajali tako da nismo znali od čega su oni, na koji način su
10 razoreni, to smo napisali.

11

12 **Narator:** Suočeno sa slomom, rukovodstvo Republike Srpske prepušta
13 MILOŠEVIĆU da postigne mirovni sporazum.

14

15 **Pukovnik Dragan VUKŠIĆ:** Dejtonski pregovori su vođeni u tragičnim okolnostima
16 kada je praktično Banja Luka i Prijedor bili pod padom, pred padom, kad je
17 MILOŠEVIĆ molio Amerikance da zaustave napredovanje hrvatske i
18 muslimanske vojske, kad je završeno ono, ono bombardovanje od strane
19 NATO-a, kad je bili, razoreni su bili komandni sistemi, uređaji Vojske
20 Republike Srpske, ali i u takvoj situaciji Dejton nije bio loš. Jedna od tih stvari
21 koja se direktno odnosila na Saveznu Republiku Jugoslaviju su bili, je bio
22 uslov: “spoljni zid sankcija skinućemo vam kad rešite problem Kosova”.

23

24 **Narator:** Sporazumom predsednika Srbije, Hrvatske i Bošnjačko-Hrvatske
25 Federacije, Slobodana MILOŠEVIĆA, Franje TUĐMANA i Alije
26 IZETBEGOVIĆA, okončan je, 21. novembra '95. u Dejtonu, rat u Bosni i
27 Hercegovini. Nakon svečanog potpisivanja ovog dokumenta u Parizu,
28 rasporedile su se trupe za njegovo sprovođenje po imenu IFOR.

29

30 **Predrag SIMIĆ:** MILOŠEVIĆ je tada pokušavao da /nerazumljivo/ teritorije
31 /nerazumljivo/ Srpske Krajine a zatim Republike Srpske. On čuva svoje
32 pozicije, i, i na tu svoju poziciju, koju je tada često dobijao u američkoj štampi
33 – mirotvorca, odnosno čoveka bez koga se ne može implementirati pa...
34 dejtonski mirovni sporazum.

1

2 **Narator:** Označen na zapadu kao faktor mira i stabilnosti bez koga se ne može
3 sprovesti dejtonski sporazum, MILOŠEVIĆ je u novembru '96. suočen sa
4 širokim protestom građana zbog krađe lokalnih izbora. Policijska brutalnost ne
5 može slomiti masovne demonstracije. Dilemu oko eventualne intervencije
6 Vojske Jugoslavije otklanja načelnik Generalštaba Momčilo PERIŠIĆ
7 primivši delegaciju studentskog protesta.

8

9 **Čedomir JOVANOVIĆ:** Gospodin SOKOLOVIĆ nijednog trenutka nije imao
10 hrabrosti da nas pogleda u oči, dok mi se čini da je gospodinu PERIŠIĆU
11 prijala poseta studentske delegacije pre svega u tom smislu što mu se dopustila
12 prilika da on kroz takav jasan i rezolutan stav koji je on tada izneo, rekavši da
13 se vojska neće mešati u politička zbivanja u zemlji, dobio priliku da se
14 distancira od Slobodana MILOŠEVIĆA.

15

16 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** Tad je pretila opasnost da se i policija i
17 vojska zloupotrebi, ali ja sam više puta nedvosmisleno stavio do znanja da
18 nema teorije ni šanse da će se vojska zloupotrebiti.

19

20 **Milan BOŽIĆ:** Bilo je mnogih razgovora sa mnogim značajnim i relevantnim
21 faktorima, i razume se i sa vojskom, ako ćete strogo formalno. Što znači sa
22 pojedinačnim, čak veoma visokim oficirima Vojske Jugoslavije. Međutim
23 nije, nije bilo razgovora sa Vojskom kao institucijom, niti pak razgovora sa
24 nekim značajnim segmentom Vojske Jugoslavije u smislu njenim relevantnim
25 predstavnicima. Moje tumačenje je da je to barem iz dva razloga: prvo što je
26 vojska prirodno kao državna institucija tog karaktera zastrašena od kontakata
27 sa nedržavnim institucijama kao što je opozicija, a drugo da ona nije ni
28 pomišljala da izda jednu političku liniju koju je poznavala kao svoju.

29

30 **General pukovnik Momčilo PERIŠIĆ:** I DB i vojska uspeali su da ostanu
31 distancirani. Nažalost deo MUP-a se otkao i sećate se ono... ali otkao se ne
32 kao što su želeli ti MUP-ovci obični, nego zato što je to želeo njihov čelnik
33 koji je bio direktni slepi izvršilac, koga smo mi blokirali, ali i tada nam se
34 uspeo izvući ispod kontrole.

1

2 **Narator:** Tako-zvani režimski kontra-miting u Beogradu 24. decembra '96. neuspelo

3 je isceniranje nereda kao povoda za zavođenje vanrednih mera. MILOŠEVIĆ

4 je potom bio prisiljen na povlačenje i prihvatanje volje birača.

5

UNREVISED